

Asia: Lausuntopyyntö YVA-ohjelmasta, Tyrskyn merituulivoimapuisto ja energiansiirto merialueella, Selkämeri (EPOELY/2950/2023)

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus  
kirjaamo.etela-pohjanmaa@ely-keskus.fi

## Lausunto

### 1 Johdanto

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta (Luke) lausuntoa OX2 Finland Oy:n merituulivoimahanke Tyrskyä koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta, jossa mm. esitetään hanke- ja tarkastelualueen kuvaukset sekä suunnitelma siitä, mitä ympäristövaikutuksia arvioidaan ja millä menetelmillä arvioinnit tehdään. Suunniteltu tuotantoalue sijoittuu Suomen talousvyöhykkeelle Selkämerelle, noin 30-49 kilometrin etäisyydelle rannikosta. Alueelle on suunniteltu rakennettavaksi enintään 70-95 tuulivoimalaa. Luke ottaa lausunnossaan kantaa kaloihin, kalastukseen, merilintuihin sekä hylkeisiin liittyviin asioihin.

### 2 Lausunto

#### Kalat ja kalastus

Hankkeesta mahdollisesti kalastoon tai kalastukseen kohdistuvista vaikutuksista on esitetty hyvin esimerkkejä. Samassa kappaleessa kuitenkin lopulta todetaan, että "Kalastoon ja kalastukseen kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan asiantuntijatyönä olemassa olevaan tietoon ja vesistövaikutusarvioon perustuen, minkä lisäksi tehdään erillisselvityksiä". Tästä ei lukijalle juurikaan selviä, mitä käytännössä on suunniteltu tehtäväksi. Hankkeen vaikutuksia virkistyskalastukseenkin on tarkoitus selvittää, mutta lähestymistavoista ja menetelmistä ei kerrota mitään.

Ainoastaan kaupallista kalastusta koskevan tiedon keruusuunnitelmia on arviointiohjelmassa tarkemmin kuvattu. Alueen tilastoruuduilla kalastavien kaupallisten kalastajien määrät, pyyntipaikat tavoitellut lajit sekä mahdollisesti kutualueet ja vaellusreitit on tarkoitus selvittää kyselytutkimuksen avulla. Luke toteaa, että kyselytutkimuksella ei todennäköisesti saada kattavasti tietoa läheskään kaikilta alueella toimineilta kaupallisilta kalastajilta. Tiedot tilastoruutukohtaisista kaupallisista saaliista on valmiiksi saatavilla Luken tilastotietokannasta. Lukelta tai Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta on mahdollista saada tilastoruutukohtaisia tietoja myös kalastajien määrästä ja käytetyistä pyydyksistä tietosuojalainsäädännön puitteissa. Luke katsoo, että tarkoista kalastuspaikoista ja muista asian kannalta tärkeistä kysymyksistä kuten kutualuehavainnosta olisi mahdollista saada laadukkaampaa tietoa haastatteluiden (kaupalliset kalastajat, kalatalousalueet, kalatalousjärjestöt) avulla kuin kyselytutkimuksilla. Arviointiohjelmassa mainitut VMS-aineistot ovat hyvä tietolähde silakan troolauksen sijoittumisesta. Tässä tapauksessa riittänee suomalaisten alusten kalastusta koskevat tiedot, sillä käytettävissä olevien VMS-aineistojen perusteella ruotsalaiset troolialukset eivät ole kalastaneet hankealueen läheisyydessä ainakaan vuosina 2018-2022 (ks. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-813-3>).

Kuten arviointisuunnitelmassa lyhyesti todetaan, kaapeleiden ympärille muodostuu turbiinien pyöriessä magneettikenttiä, joiden on arveltu voivan haitata vaelluskalojen suunnistamista. Tutkimuksista saadut tulokset ovat ristiriitaisia eikä selkeää näyttöä haitoista toistaiseksi ole osoitettu. Selkämerellä on ennestäänkin isoja sähkökaapeleita. Luke ehdottaa, että ympäristövaikutusten arvioinnissa esitettäisiin perustiedot suunniteltujen kaapelikäytävien aiheuttamista magneettikentistä ja niiden vaimenemisesta etäisyyden kasvaessa. Samalla arvioitaisiin mahdollisia vaelluskaloihin kohdistuvia riskejä sekä mahdollisuuksia rajata magneettikenttien vaikutusaluetta teknisillä ratkaisulla. Vaikutusarvioiden tekijöiden olisi hyvä myös tutustua aiheeseen liittyvään tutkimuskirjallisuuteen.

### Linnusto

Hankealue (tuotantoalue) sijaitsee lähimmillään noin 30 km päässä rannikosta. BirdLife Suomen selvitysten mukaan alueen läpi tai sen läheisyydessä mantereen puolella kulkee ainakin arktisten vesilintujen, haahkan, laulujoutsenen, kuikkalintujen ja merimetsojen muuttoreitit. Myös merikotka esiintyy alueella muuttavana ja paikallisena. Alueella todennäköisesti myös lepäilee ja ruokailee lintuja. Kuten arviointiohjelmassa todetaan, alueen kautta muuttavasta ja muutoin alueella liikkuvasta linnustosta ei ole käytännössä lainkaan olemassa olevaa tietoa.

Uuden tiedon keräämiseksi hankealueelle on suunniteltu tehtäväksi yhteensä 20 käyntikertaa. Käyntikerroista yhdeksän tehtäisiin keväällä, neljä kesällä ja seitsemän syksyllä. Osa käyntikerroista tehtäisiin helikopterilla ja osa veneellä. Helikopterista tehtävä havainnointi kertoo vain vähän muuttoliikenteestä ja soveltuu lähinnä lepäilevien parvien laskentaan. Etenkin veneestä tapahtuva havainnointi onnistunee vain hyvissä sääolosuhteissa, jolloin linnut saattavat esimerkiksi muuttaa korkeammalla kuin huonossa säässä. Luke toteaa, että suunnitelman mukaisilla kartoituksilla ei voi saada luotettavaa kuvaa hankealueen mahdollisesta merkityksestä linnustolle. Erityisesti keväällä tehtävän muuttohavainnoinnin määrää alueella olisi syytä lisätä. Hankealue sijaitsee suhteellisen lähellä rannikkoa, joten jotain lisätietoa muutosta voisi saada myös mantereelta tehdystä havainnoinnista.

Lintuja muuttaa myös pimeän aikana ja niiden lentokorkeudet saattavat poiketa valoisaan aikaan tapahtuvan muuton lentokorkeuksista. Yömuuttoa koskevan tiedon kerääminen on työlästä ja vaatisi esimerkiksi lintututkan käyttöä. Yömuuttoon ei siksi tyypillisesti ole kiinnitetty huomiota yksittäisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinneissa. Erityisesti yömuuttoon mutta myös valoisaan aikaan tapahtuvaan muuttoon liittyviä asioita olisi ehkä syytä selvittää eri toimijoiden yhteistyönä niin, että tutkahavainnointia hyödyntävä selvitys kattaisi kerralla laajoja merialueita. Tällä tavalla saataisiin myös tietopohjaa eri hankkeiden mahdollisten yhteisvaikutusten arviointiin ja ennakkointiin lintujen muuton osalta.

### Hylkeet

Hylkeet ovat herkimpiä ihmislähtöiselle häiriölle lisääntymis- ja karvanvaihto-aikaan. Hankealueella voi olla merkitystä hallille karvanvaihtoalueena. Jäätilanteesta riippuen alueella voi olla ajoittain merkitystä pääosin ajojälle synnyttävällä hallille myös lisääntymisalueena. Itämerennorpan

osalta hankealue sijoittuu pääasiallisen lisääntymis- ja karvanvaihtoalueen (Perämeri) ulkopuolelle.

Selkämeri on tärkeä ravinnonhankinta-alue hylkeille. Molemmat lajit voivat tehdä pitkiäkin siirtymiä ravinnonhankinnassa tai vuodenaikaisvaelluksilla, joten alueen hyljemääriä ja siten myös sen merkitystä erityisesti ravinnonhankinnalle on haasteellista arvioida. Luke toteaa, että hyljemääriä ei voi luotettavasti arvioida ”linnustoselvitysten yhteydessä”, koska erityisesti ruokailualueillaan hylkeet ovat valtaosan ajastaan sukelluksissa. Hylkeitä koskeva vaikutusarviointi onkin arviointiohjelmassa varsin vajavainen. Merituulivoiman keskeisimmät vaikutukset hylkeille aiheutuvat lisääntyvästä ihmislähtöisestä melusta ja muusta häiriöstä, joka liittyy erityisesti tuulivoiman rakennustöihin ja huoltoon. Yksittäinen hanke tuskin aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia, ainakaan jos alue ei ole hylkeiden keskeinen lisääntymis- ja karvavaihtoalue. Useiden tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset voivat kuitenkin olla merkittäviä. Tämä korostaa tarvetta arvioida kokonaisvaltaisemmin tuulivoimarakentamisen yhteisvaikutuksia merieliöyhteisössä.

### 3 Lausunnon tiivistelmä

Luke toteaa, että kaloja ja kalastusta koskevat taustatiedot on arviointiohjelmassa kuvattu melko laajasti, mutta toisaalta varsinaisia arviointimenetelmiä ei ole kaikilta osin kerrottu niin yksityiskohtaisesti, että suunnitelmia olisi mahdollista arvioida. Linnuston osalta olennaisimmat riskitekijät on tiedostettu yleisellä tasolla varsin hyvin, mutta erityisesti lintujen muuttoreittien selvittämiseksi suunnitellut työt eivät tuottaisi asiasta luotettavaa tietoa. Lintujen muuttoon liittyvät tiedot ovat hyvä esimerkki aiheesta, jota koskevaa tietoa olisi järkevää pyrkiä keräämään kattavasti eri tuulivoimahankkeiden yhteistyönä. Hylkeitä koskeva vaikutusarviointi on arviointiohjelmassa varsin vajavainen.

Selkämerelle on suunnitteilla runsaasti merituulivoimaa. Lopuksi Luke muistuttaa myös siitä, että tuulivoima-alueilla voi olla yhdysvaikutuksia, joita on vaikea ottaa huomioon yksittäisten hankkeiden YVA-menettelyissä ja jotka jäävät siksi liian vähälle huomiolle. Yhdysvaikutusten mahdollisuus korostuu Luken toimialaan liittyvissä asioissa, sillä kalat, hylkeet ja linnut kuten myös esimerkiksi troolikalastajat esiintyvät ja liikkuvat laajoilla alueilla. Yhteisvaikutusten ennakkointia varten tarvittaisiin huomattavasti lisää tietoa.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 21.03.2024 klo 22:57:25.

Lausunnon valmistelija(t):

Antti Lappalainen

Esa Huhta, Inari Helle, Mervi Kunnasranta

Luonnonvarakeskus

Latokartanonkaari 9

PL 2, 00791 Helsinki

Puhelin 029 532 6000

Y-tunnus 0244629-2

Liitteet:

Tiedoksi: